

ÉRETTSÉGI VIZSGA • 2016. október 26.

TÁRSADALOMISMERET

EMELT SZINTŰ ÍRÁSBELI ÉRETTSÉGI VIZSGA

JAVÍTÁSI-ÉRTÉKELÉSI ÚTMUTATÓ

EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA

AZ ÍRÁSBELI VIZSGA ÉRTÉKELÉSÉNEK ÁLTALÁNOS SZEMPONTJAI

A vizsgázó teljesítményének értékelését nem befolyásolhatja, ha a vizsgázó véleménye eltér az általánosnak tekinthető megközelítéstől.

A vizsgázó teljesítményének értékelésére nem lehet hatással, ha az értékelők személyes értékítélete eltér a feladatban tárgyalt probléma, kérdés, jelenség általánosnak tekinthető megítélésétől.

A javítási-értékelési útmutató címszavakban közli az esszé és esetelemzés megoldásának lehetséges tartalmi összetevőit. Az ettől eltérő jó megoldást is el kell fogadni.

A dolgozatot piros színű tollal kell javítani és a tanári gyakorlatnak megfelelően jelölni a súlyosabb helyesírási, nyelvhelyességi stb. hibákat.

A feladatok alatt található négyzetben az elérhető maximális pontszám van feltüntetve, az értékelő a mellette lévő üres négyzetbe írja az általa megállapított pontszámot.

Ha a vizsgázó a II. rész mindkét (A és B) feladatsorából oldott meg feladatokat, és nem állapítható meg egyértelműen, hogy melyik feladatsort tekintette érvényesnek, az érettségi dolgozatot értékelő tanár dönti el, melyik a tartalmasabb megoldás, és azt értékeli.

Egyes esszéfeladatoknál a tanuló két téma közül választhat, de csak az egyik kidolgozásáért jár pont. Ha tévedésből mindkét feladatot megoldja a vizsgázó, és nem jelöli áthúzással, melyiket értékeljék, az érettségi dolgozatot javító tanár dönti el, hogy melyik feladat kidolgozásáért jár több pont, és azt veszi figyelembe.

Ha bármely feladat értékelésénél a témataartás-kompetenciát nulla ponttal értékeli a javító, azaz úgy ítéli meg, hogy a vizsgázó nem a megfogalmazott feladatot oldotta meg, a feladat egészének értékelése nulla pont, más kompetenciára vagy szempontra nem adható pont. Egyes feladatoknál a könnyebb differenciálás érdekében a feladat részpontszámainak összegét osztani kell kettővel.

Előfordulhat, hogy a fél pontok megítélése miatt a vizsgázó összpontszáma nem lesz egész szám. Ebben az esetben kerekíteni kell. A kerekítést nem feladatonként, hanem a feladatonként elért pontok összeadása után kell elvégezni a végső pontszám megállapításához!

Az értékelő tanár a javítás, értékelés után kitölti a vizsgázó összpontszámát tartalmazó táblázatot.

I. rész

Társadalomismeret és jelenismeret

1. Esszé

Szemponatok, kompetenciák	A) Az egyén kulturális fogyasztását meghatározó tényezők	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataratás	A válasz valóban az egyén kulturális fogyasztását meghatározó tényezőkre fókuszál.	2
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A feleletben a vizsgázó lényeges elemeket emel ki, például bemutatja a kulturális fogyasztás fogalmkörét, ismerteti, hogy a szociokulturális háttér hogyan határozza meg az egyén ilyen irányú választásait. Ír arról, hogy a családi, a szűkebb-tágabb környezeti és iskolai hatások mellett milyen módon hatnak a folyamatra a tömegkommunikációs eszközök, különösen a média. Meglíti, milyen gazdasági érdekek húzód(hat)nak a kérdéskör mögött, pl. kulturális ipar, globalizált tömegkultúra, különböző kulturális termékek. Kitér arra, hogy áru-e a kultúra.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó a kérdéskörrel megfelelő tárgyi tudással rendelkezik. Például használja a kulturális fogyasztás, a szocializáció, a példakövetés, a kulturális termék, a reklám, a magas és kommersz művészet, a tömegkultúra, a médiabefolyásolás, az információs társadalom, a hozzáférhetőség, a kulturális infrastruktúra, a szociokulturális háttér szakkifejezéseket.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. Például írhat saját kulturális igényeiről, vizsgálhatja keresleti és kínálati oldalról, megközelítheti a köznevelési rendszer felől.	3
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (élet-szerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és meg is indokolja azt. Életszerű példákat hoz. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből megismert mintát említ.	2
Összesen		15

Szempontok, kompetenciák	B) A közösségi közlekedés dilemmái	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, tématarítás	A válasz valóban a közösségi közlekedés problémáira fókuszál.	2
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A vizsgázó a feleletben lényeges elemeket emel ki. Például meghatározza a közösségi közlekedés fogalmát, ír arról, hogy a közösségi közlekedés tágabb értelemben az, amikor az egyén a helyváltoztatást nem saját vagy bérelt (kölcsonzott) járművel, hanem az adott településen díjazás ellenében bárki által igénybe vehető közlekedési eszközzel valósítja meg. Ír arról, hogy ennek biztosítása állami, illetve önkormányzati feladat, amelyet a jegybevételek mellett közpénzből finanszíroznak. Jelezheti ezzel kapcsolatban azt a feszültséget is, amely általában a legtöbb nagyvárosban fennáll, azaz az adóikon keresztül azok is finanszírozzák, akik azt nem veszik igénybe. Utal a nagyvárosok és az agglomerációban lévő települések forrásmegosztással kapcsolatos vitáira. Ír a szolgáltatások elvárt minősége és az érték fizetett ár viszonyáról. Kitér a szolgáltatásért nem fizetők, „bliccelők”, illetve az öncélú rongálók károkozásaira. Írhat az egyéni preferenciák szerepéről. Megemlíthet ökológiai és gazdasági szempontokat is.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a közösségi közlekedéssel kapcsolatosan. Használja a tömegközlekedés, közösségi közlekedés, a járművek, az állami és önkormányzati feladat, az infrastruktúra, a menetrend, a járatsűrűség, a kihasználtság, a helyi és helyközi közlekedés, a gazdaságos üzemeltetés stb. szakkifejezéseket.	3
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. A vizsgázó írhat a közösségi közlekedésről a felhasználó, az egyén szempontjából, de bemutathatja azt állami, önkormányzati feladatként is.	3
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és meg is indokolja azt. Életszerű példákat hoz. Legalább két, a médiából vagy saját környezetéből megismert mintát említ.	2
Összesen		15

2. Elemzés

Szempontok, kompetenciák	Illegális letöltések	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témátartás	A vizsgázó válaszában valóban az illegális letöltések problémaköréről ír.	1
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	A vizsgázó meghatározza az illegális letöltések fogalmkörét. Például: olyan digitális formában hozzáférhető áruk (fotó, film, zene, e-könyv, szoftver), amelyeknek a birtoklásáért, használatáért a letöltő nem fizet, vagy csak a forgalmi érték tört részét téríti meg. Fontos még, hogy a vevő általában nem annak fizet, aki valóban jogosult lenne erre. Bemutatja, hogy ezeknek a termékeknek az előállítói jelentős haszontól esnek el azáltal, hogy nem kapják meg termékük ellenértékét, így csökken az értékesítésük, és végső soron nem teremődik meg az újabb termékek előállításának, fejlesztésének anyagi alapja. Az etikai és üzleti megfontolások mellett írhat a vizsgázó az egyes országok eltérő jogi szabályozásáról. Van, ahol már a letöltés is bűncselekménynek vagy szabálysértésnek számít. Magyarországon, ha csak egyéni használatra történik és nincs mögötte bizonyíthatóan haszonszerzési szándék, akkor a torrentezés nem valósít meg büntetőjogi tényállást. A megoldási módok között a büntetőjogi szabályozás mellett megemlíti, hogy kedvezőbb árral, könnyített hozzáféréssel csökkenthető lenne az illegális digitális letöltés.	3
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A feleletből megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik a témával kapcsolatban. Használja a legális és illegális letöltés, feltöltés, visszatöltés, torrentezés szakkifejezéseket. Ír a haszonszerzésről, a törvényi szabályozásról, az e-kereskedelemlről, a digitális áruk szerzői jogáról stb.	2
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása	A válasz legalább kétféle megközelítést tartalmaz. Például a vizsgázó bemutatja a problémát a digitális árucikkek szerzőinek és forgalmazóinak az oldaláról, valamint a letöltők oldaláról is.	1
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és meg is indokolja azt. Életszerű példákat hoz. Említ a médiából vagy saját környezetéből megismert példákat is.	1
	Összesen	10

3. Forráselemzés

Szempontok, kompetenciák	Általános forgalmi adó	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
A feladat megértése, tématarítás	A vizsgázó válaszában valóban az áfa témaköréről ír.	1
Lényegkiemelés, a témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása, általánosítás	<p>A vizsgázó bemutatja, hogy az áfa állami adóbevétele. Az áfát gyakorlatilag minden fogyasztó, azaz végfelhasználó megfizeti. Költségvetési szempontból viszonylag pontosan tervezhető adónem, hiszen a fogyasztást adóztatja meg. Utalhat jogszerű kivételekre is. Például az építkezések során az áfa-visszatérítések lehetőségére.</p> <p>Magyarországon az áfa mértéke jellemzően 27%, de vannak olyan termékek, illetve szolgáltatások, amelyeknek az áfakulcsa alacsonyabb.</p> <p>A vizsgázó ír a forgalmi adók nemzetközi trendjeiről is. Megemlíti, hogy a magyar általános forgalmi adó kiemelkedően magasnak számít az Európai Unióban.</p> <p>Szólhat arról a vitáról, amelyet a fogyasztási adókról és a jövedelem típusú adókról folytatnak.</p>	2
Az ismeretek mélysége, az adott tudománynak megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A válaszból megállapítható, hogy a vizsgázó megfelelő tárgyi tudással rendelkezik az általános forgalmi adóról. Használja az áfa, áfakulcs, eltérő áfakulcsok, adóelkerülés, áfakötelezettség, áfamentesség, áfa-visszatérítés, fogyasztást terhelő adó, jövedelmet terhelő adó stb. kifejezéseket.	2
Önálló vélemény megalkotása, a téma aktualizálása (életszerű, saját vagy a médiából ismert példák alkalmazása)	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és meg is indokolja azt. Életszerű példákat hoz. Említ a médiából vagy saját környezetéből megismert példákat is.	1
Összesen		7

4. Fogalom megnevezése**5 pont**

- a) bíró
- b) tanú
- c) ügyész
- d) felperes
- e) ügyvéd

Minden helyes megoldás 1 pont.

5. Kiválasztás**4 pont**

	Frakció neve
B)	FIDESZ MPP és KDNP
C)	MSZP
D)	JOBBIK
E)	LMP

Minden helyes megoldás 1 pont.

6. Grafikon elemzése**4 pont**

A/a) 1985

1 pont

A/b) 75,2 kg

Csak mindkét helyes adat esetén adható 1 pont.

B) Pontosan: 55,26%, kerekítve: 55%

1 pont

Mindkét adat elfogadható.

C) Az adatok az egy főre jutó fogyasztást mutatják. Azonos fogyasztás mellett a népesség csökkenése magyarázza a változást.

1 pont

Minden olyan válasz, amelynek az indoklásában a (népesség) lakosságszám változása szerepel, elfogadható.

D) Lehetséges válaszelemek

1 pont

- Néhány halételtől eltekintve a magyar konyha hagyományosan inkább a húsokra épül.
- A húsfélékhez képest a hal viszonylag kevés helyen kapható.
- Lényegesen kevesebb halat tenyésztünk, mint a tengerrel rendelkező országok.
- A jobb minőségű halfajták ára meglehetősen magas.

Minden, tartalmában helyes állítás elfogadható.

Legalább két helyes válasz esetén adható 1 pont.

7. Keresztrejtvény**2 pont**

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1								P		
2			H		I			O		
3			E		N			P		
4			G		T			U		
5			E		E			L		
6	D	E	M	A	G	Ó	G	I	A	
7			Ó		R			Z		
8			N		Á			M		
9			I		C			U		
10			A		I			S		
11					Ó					

Minden helyes megoldás 0,5 pont.

8. Érvelés**4 pont**

Lehetséges érvek a tankötelezettség korhatárának csökkentése mellett:

- Számos országban alacsonyabb a tankötelezettség korhatára. Ez is elég lehet az általános ismeretek elsajátítására.
- A tankötelezettség vége nem azt jelenti, hogy ezen a ponton kötelezően véget ér a köznevelési rendszerben való részvétel lehetősége.
- Lehetőséget ad azok számára, akik nem tudnak vagy nem akarnak betagoledni a köznevelés rendszerébe, hogy más úton próbáljanak boldogulni.

Lehetséges érvek a tankötelezettség korhatárának csökkentésével szemben:

- A korleszállítás felmenti az iskolákat az alól a teher alól, hogy 16 éves kor után is foglalkozzanak a nehezen kezelhető tanulókkal.
- 16 éves korra semmilyen szakmai végzettség nem szerezhető, azaz a tanköteles kor vége nem esik egybe a legkorábban megszerzhető végzettség idejével.
- Az iskolarendszertől való korai kiesés sokat ront a munkaerőpiaci esélyeken, illetve növeli a pályakezdő munkanélküliek számát.

Minden, tartalmában helyes érv elfogadható.

9. Az Európai Unió évszámokban**4 pont**

Az alábbiakban az EU történetének néhány fontos eseményét találja. Írja melléjük a megfelelő dátumokat! (Elegendő az év megjelölése.)

A) Az Európai Szén- és Acélközösség (Montánunió) megalakulása	1951
B) Az Európai Gazdasági Közösség (EGK) létrehozása	1957
C) Az ún. schengeni megállapodás	1985 (kiegészítés:1990)
D) Magyarország és további kilenc ország csatlakozása	2004

A C) feladatnál mindkét évszám elfogadható. Minden helyes megoldás 1 pont.

II. rész**A) Gazdasági ismeretek****1. Kiválasztás****5 pont**

1. B
2. C
3. A
4. D
5. B

Minden helyes kiválasztás 1 pont.

2. Kiegészítés**5 pont**

A)	jószág(ok), javak
B)	szükséglet
C)	csere
D)	munkaerő
E)	áru

Minden helyes kiegészítés 1 pont.

3. Elemzés**5 pont**

Szemponatok, kompetenciák	A sikeres vállalkozás	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-közpon-túság	A vizsgázó elemzésében bemutatja, mitől lesz sikeres egy vállalkozás.	2

A feladatban leírt esetnek megfelelő összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása a szakmai nyelv felhasználásával	A vizsgázó használja azokat a fogalmakat, amelyek a vállalkozással, a folyamatos, fokozatos fejlesztéssel kapcsolatosak, pl. piaci igények, önállóság, önellátás, saját eszközök felhasználása, környezeti terhelés csökkentése (bioüzemmód stb.), költségcsökkentés. Összefüggést fogalmaz meg a vállalkozások sikeressége, az aprólékos, következetes kivitelezés és az önfejlesztés között.	6
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg.	1
Összesen		10
Végső pontszám (összesen/2)		5

4. Érvelés

Szemponatok, kompetenciák	Online marketing	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	Az elemzés nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát. A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-közpon-túság	A vizsgázó az online marketing alkalmazása mellett érvel.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő összefüggések, gondolatok, megállapítások megfogalmazása a szakmai nyelv felhasználásával	A vizsgázó bemutatja a megváltozott vásárlói igényeket a digitális és a felgyorsult információszerzés korszakában. Ír a széles körű terjesztés lehetőségéről, arról, hogy az interneten tájékozódók a döntésüket az első benyomások alapján hozzák meg, ezért fontos az informatív domainnév, a jól szerkesztett weboldal, hogy a vevők eljussanak a szolgáltatóhoz. A vásárlók érezzék a személyes törődést, a személyre szabott és közvetlen termék/szolgáltatás ajánlásakor.	6
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg.	1
Összesen		10
Végső pontszám (összesen/2)		5

B) Pszichológia

1. Esszé

Szemponatok, kompetenciák	A) A testvérkapcsolatok szerepe a szocializációban	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataratás, lényegkiemelés	A vizsgázó valóban a testvérkapcsolatok szocializációs szerepéről ír. Bemutatja az elsőszülöttség, a középső gyerek és a legkisebb testvér fogalmát, helyzetét, illetve kitér az ikertestvér-jelenség sajátosságára, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	<p>A vizsgázó válaszában ismerteti, hogy a testvérek a szülők után a második legfontosabb szerepet töltik be a gyerek szocializációjában. A testvér születése kötelességet jelent (gondozni kell), de játszótársat is. A kistestvér születése mindig hatalmas változást jelent az idősebb testvér(ek) életében, minden alkalommal osztozni kell a szülők, főként az édesanya figyelmén, ami könnyen rivalizálást vált ki a gyerekekben. Az anyai figyelem hiányára az elsőszülöttek reagálhatnak követelözéssel, negatív viselkedéssel, azzal, hogy függetlenebbé válnak, nagyobb szerepet vállalnak a beszélgetés, a játék kezdeményezésében, vagy éppen azzal, hogy kevésbé kötődnek az anyjukhoz.</p> <p>Az <u>elsőszülött</u> jellemzően felelősségteljesebb, szófogadóbb, jobban meg akar felelni a szüleinek, és alaposabb. Sokszor olyan, mint egy kis felnőtt. Felnőttként nagyobb a vágy benne az elismerésre, erősebbek a vezetői hajlamai is. Intelligenciahányadosuk átlagosan 2,3 ponttal magasabb, mint a testvéreiké.</p> <p>A <u>középső</u> vagy „szendvicsgyerekek” személyisége a leg rugalmasabb, ők sokkal kooperatívabbak az idősebb testvérüknél, és különösen erős az igazságérzetük. Ők a legnyitottabbak a testvérek között. Mivel a szülők figyelme leginkább az elsőszülöttre és/vagy a legkisebbre irányul, a középsők a családon kívüli kapcsolataikban keresik a figyelmet. Jellemző rájuk, hogy könnyebben ismerkednek, több a barátjuk. Felnőttkorukban jellemzően olyan pályát választanak, ahol a társas képességeiket kamatoztathatják. Könnyebben kezdenek vállalkozásba, mint az elsőszülöttek.</p> <p>A harmadik, negyedik gyerek érkezésére a szülőkben megszűnik a gyerekvállalással kapcsolatos görcs, már beletanulnak a szülőségbe, így a <u>legkisebbeknek</u> lehetőségük van sokkal nagyobb szabadságot, függetlenséget megélni, mint például a legidősebb testvérnek. Valahogy azonban ki kell vívniuk a szülők figyelmét, és ez sok esetben bájjal, bohóckodással, vidámsággal történik. Ezt</p>	4

	erősíti meg, hogy a szórakoztatóiparban (színészek, komikusok, rendezők között) felülreprezentáltak a legkisebbek. Az ikertestvér-jelenség minden esetben speciális. A köztük lévő szimbiotikus kapcsolat egyszerre lehet segítő és kirekesztő a többi testvérrel történő szocializációs folyamatban. Az ő nevelésük, szocializációjuk nagy odafigyelést, speciális hozzáállást, bánásmódot igényel.	
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a szocializáció, a születési sorrend, a testvérhelyzet, a rivalizálás, az elsőszülött, a középső (szendvics) gyerek, legkisebb gyerek stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-közponúsága	A vizsgázó kifejtésében rávilágít arra, hogy a testvérkapcsolatok gyakran ambivalensek; nem lehet sem következetesen barátságosnak, sem következetesen ellenségesnek tekinteni őket. A kapcsolatban részt vevő egyének temperamentuma és a temperamentumok illeszkedése határozza meg, hogy a testvérek mennyire értik meg egymást.	4
A téma aktualizálása (életszerű példák említése), önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja a leírtakat.	4
Összesen		20
Végső pontszám (összesen/2)		10

Szemponatok, kompetenciák	B) A válás hatása a gyerekek fejlődésére	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	2
A feladat megértése, témataartás, lényegkiemelés	A vizsgázó valóban arról ír, hogyan hat a szülők válása a gyerek/gyerekek fejlődésére, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A témának megfelelő tények, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	A vizsgázó válaszában ismerteti, hogy a válás szinte bizonyosan negatív hatással van a gyerekek szociális fejlődésére. A gyerekek gyakran felelősnek érzik magukat, könnyen ingerlékennyé, síróssá, agresszívvé válnak, és társaiknál kevesebbet játszanak. Esetenként depressziós tüneteket mutatnak. Szeretnék, hogy szüleik kibéküljenek. Komoly konfliktust okoz számukra, hogy az anyjukhoz vagy az apjukhoz legyenek-e hűségesek. A válás egyéb változást is hozhat a gyerekek életében. Például szűkösebb a családi költségvetés, az anyák szorosabb időbeosztása miatt kevesebb törődést, segítséget kapnak. Az elvált anya gyakran elszigetelt, magányos, kevésbé határozott. A gyerekek gyakran kétségbe vonják szülői tekintélyét. Számos kutató véli úgy, hogy a gyerekek számára nem maga a válás, hanem a szülők közötti konfliktus jelenti a legnagyobb veszélyt. A házastársi diszharmónia és a válás hatása erősebbnek tűnik a fiúk, mint a lányok esetében. Az anyjukkal egyedül élő fiúk nagyobb arányban mutatnak viselkedési zavarokat, kapcsolati problémákat, mint az anyával külön élő lányok, illetve azok a gyerekek, akik mindkét szülővel együtt élnek.	4
Az ismeretek mélysége, az adott területnek megfelelő tárgyi tudás, a szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a válás, a fejlődés, az önbizalom, a konfliktus, a személyiség, a sérülés, a mozaikcsalád stb. szakkifejezéseket.	4
A megközelítés sokszínűsége, komplexitása, probléma-közpon-túsága	A vizsgázó válaszában utal arra, hogy az esetleges új családban a gyerekekre nagyon kell vigyázni. Egyik fél se használja őket érzelmi zsarolásra. Fontos feladat a gyerekek bizalmának visszanyerése. Mozaikcsaládban élni nem könnyű, de kompromisszumokkal, kreativitással tartalmas lehet benne az élet. Az ilyen családban élő gyerekek nagyon jól megtanulhatnak alkalmazkodni, rugalmasan szabályozni a kapcsolataikat.	4
A téma aktualizálása (életszerű példák említése), önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy példával illusztrálja az esszében leírtakat.	4
Összesen		20
Végző pontszám (összesen/2)		10

2. Elemzés

Szemponatok, kompetenciák	Társadalmi nem	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-közpon-túság	A vizsgázó valóban a társadalmi nemről ír, példát hoz a jelenségre, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	A vizsgázó válaszában ismerteti a társadalmi nem fogalmát és elméletét. Megállapítja, hogy a feminizusból és az egzisztencializusból fejlődött ki, amely irányzatok a nemekkel szemben megnyilvánuló társadalmi elvárások ellen küzdenek. Az elmélet állításának lényege, hogy a biológiai nemre épülő viselkedésmód az, ami az embereket igazán nővé vagy férfivá teszi. Eszerint a társadalmi nem a társadalom által elvárt szereprepertoár, viselkedési mód. Ezt az egyén a szocializáció során sajátítja el. A társadalmi nemhez kapcsolódó szereprepertoár jelentős különbségeket mutat a különféle társadalmakban, valamint ugyanazon társadalmon belül is sokat változhat a gazdasági, történelmi vagy politikai folyamatok következtében. A társadalmi nem hívei hangsúlyozzák az elfogadást, ellenzik a kirekesztést. Az embert, az egyént helyezik előtérbe és nem a biológiai nemet.	4
A szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a társadalmi nem, a gender, a feminizmus, az egzisztencializmus, a női szerep, a férfi szerep, az elvárás, a biológiai nem, a viselkedésforma, a sztereotípiák stb. szakkifejezéseket.	2
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy a leírtakat példával illusztrálja.	1
Összesen		10
Végső pontszám (összesen/2)		5

3. Kísérlet értelmezése

Szempontok, kompetenciák	Konformitás	Maximális pont
Megszerkesztettség, nyelvhelyesség, helyesírás	A kifejtés mondatokból áll, a szöveg logikusan és szabatosan felépített. Nem tartalmaz súlyos nyelvtani vagy helyesírási hibát.	1
Tématartás, lényegkiemelés, probléma-központúság	A vizsgázó valóban a konformitásról ír. Felvázolja, hogyan alkalmazkodott a kísérleti személy a többség véleményéhez. Példát hoz a jelenségre, és nem ágazik el lényegtelen témák irányába.	2
A feladatban leírt esetnek megfelelő érvek, összefüggések, gondolatok, megállapítások közlése	Ismerteti, hogy az egyértelmű kísérleti helyzetben még a saját érzékleteinkből származó tapasztalásokat is képesek vagyunk felülmúlni a többségi csoportnyomás hatására. A vizsgázó válaszában kiemeli, hogy az ilyen szituációk kialakulásában szerepet játszhat a csoporthoz való tartozás nyomása, az a feszültség, hogy eltérő vélemény esetén a csoport „deviánsnak” tartja majd. A személyiségjegyek is befolyásolják a válaszadást, hiszen egy önbizalomhiánnyal küzdő, bizonytalan ember inkább enged a csoportnyomásnak, mint egy individualista, határozott, magabiztos egyén.	4
A szakmai nyelv használata	A vizsgázó használja a konformitás, a csoportnyomás, a döntés, a többség, a kisebbség, az alkalmazkodás, a konszenzus, a konfrontáció stb. szakkifejezéseket.	2
Önálló vélemény megfogalmazása	A vizsgázó önálló véleményt fogalmaz meg, és/vagy a leírtakat példával illusztrálja.	1
Összesen		10
Végső pontszám (összesen/2)		5